

Ruža Cvjetičanin ostvarila je u HNK niz naslova koje navodimo redosljedom premijernih izvedbi: Angèle Didier (F. Lehár, *Grof Luxemburg*, 1933.), Dijete (R. Benatzky, *Dražesno dijete*, 1934.), Raka (P. Abraham, *Havajski cvijet*, 1934.), Margita (F. Lehár, *Ševa*, 1934.), Floramye (I. Tijardović, *Mala Floramye*, 1934.), Mia (R. Šimaček, *Reci tko si*, 1934.), Apolenka (J. Beneš, *Sveti Anton, svih zaljubljenih patron*, 1934.), Ankica (Ž. Hiršler, *Kaj nam pak moreju*, 1935.), Fedora (E. Kálmán, *Cirkuska princeza*, 1935.), Nelly (E. Eysler, *Umjetnička krv*, 1935.), Denise (F. Hervé, *Mam'zelle Nitouche*, 1935.), Honorine (M. Simons, *Ti si ja*, 1935.), Ančica (B. Grün, *Gdje cvate ljubav*, 1935.), Hannerl (F. Schubert – H. Berté, *Tri djevojčice*, 1935.), Jaromira (J. Weinberger, *A propos, što radi Andula*, 1935.), Marica (E. Kálmán, *Grofica Marica*, 1935.), Bara (Đ. Prejac, *Vječni ženik*, 1935.), Anita (F. Lehár, *Giuditta*, 1936.), Zlata (Ž. Hiršler, *Napred naši*, 1936.), Hanči (J. Beneš, *Na zelenoj livadi*, 1936.), Valencienne (F. Lehár, *Vesela udovica*, 1936.), Olga (J. Jankovec, *Kukavica*, 1936.), Bessie (J. Beneš, *Fakinka*, 1936.), Vera (E. Gloz, *Tu je sreća*, 1936.), Bronislava (K. Millöcker, *Đak prosjak*, 1937.), Stasi (E. Kálmán, *Kneginja čardaša*, 1937.), Cilika (F. Klammert–R. Hochwall, *Sretni Tonček*, 1937.), Ivka (Ž. Hiršler, *Iz Zagreba u Zagreb*, 1937.), Roxy (P. Abraham, *Roxy*, 1937.), Fatima (A. Pordes Srečković, *Omer-paša*, 1938.), Mare (E. Gloz, *Na plavom Jadranu*, 1938.), Tončka (J. Beneš, *Djevojčice iz Praga*, 1938.), Collete (S. Albin, *Bosonoga plesačica*, 1939.), Franzi (O. Strauss, *Čar valcera*, 1939.), Greta (F. Lehár, *Plava mazurka*, 1939.), Ciboletta (J. Strauss, ml., *Jedna noć u Veneciji*, 1940.), Marica (S. Albin, *Barun Trenk*, 1941.), Pepita (F. Lehár, *Eva*, 1941.), Christa (K. Zeller, *Ptičar*, 1941.), Ana (M. Asić, *Pjesmom kroz život*, 1942.), Dolly (R. Benatzky, *Moja sestra i ja*, 1942.), Rosalinda (J. Strauss, ml. *Šišmiš*, 1944.), Mi (F. Lehár, *Zemlja smiješka*, 1944.), Jarinka (B. A. Aleksandrov, *Svadba u Malinovki*, 1947.).

Ruža Cvjetičanin

Najljepši ružin cvijet iz doba procvata zagrebačke operete (2)

Napisala: **Mr. sc. Maja Šojat-Bikić**
Foto: **MGZ iz donacije**
Marine Würth Klepač

Na radiovalu zagrebačke postaje

Njezin se glas često čuo sa zagrebačke radijske postaje (najprije s Gornjega grada, a od rujna 1940. iz Vlaške ulice), na kojoj je izvodila popularne šlagere i operetne arije. U to se vrijeme pjevalo uživo pa su pjevači morali biti dobro pripremljeni. Do stasanja generacije zabavnoglazbenih izvođača krajem 40-ih i u 50-im godinama,

operni i operetni prvaci nosili su, uz klasični, i repertoar lakšeg žanra. Veliku popularnost stekla je pjesma *Daleko m'e biser mora* iz Tijardovićeve operete *Mala Floramye*, u Ružinoj interpretaciji.

Časopis *World-Radio The BBC Foreign Programme Journal* od 24. prosinca 1937. objavio je njezinu fotografiju na naslovnici s potpisom: "The Rose Flower" of Yugoslavia – which is the translation of the name of Miss Ruža Cvjetičanin, the charming singer who frequently broadcasts from Zagreb" ("Ružin cvijet" Jugoslavije – što je prijevod imena gospođice Ruže Cvjetičanin, šarmantne pjevačice koja često nastupa na Radio Zagrebu).

Mala Floramye
1948. godine

Na dan vjenčanja s Rudolfom
Klepačem 8. travnja 1945. godine

Ljubimica Zagreba

Godine 1945. udala se za fagotista Rudolfa Klepača, koji je tada bio član i solist opernog orkestra HNK. Rudolf Klepač će 1955. godine započeti svoju solističku i pedagošku karijeru na Mozarteumu u Salzburgu te postati jedan od vodećih svjetskih fagotista. Koliko su Zagrepčani voljeli Ružu Cvjetičanin, najbolje svjedoči zgoda na dan njezina vjenčanja: "Vjenčali smo se 8. travnja 1945. godine. Preradovićev trg bio je pun ljudi. Okupilo ih se nekoliko tisuća. Bacali su mi cvijeće i vikali: 'Predomislite se.' Išli smo se slikati fotografu Sesaru u Ilici. Tek u ovim godinama saznajem koliko su me voljeli kad me zaustave na ulici pa kažu: 'Joj, da znate kak smo bili u vas zaljubljeni.'" (Vikend, br. 1194, 1991.)

Ratne godine

Najljepše operetne godine Ruže Cvjetičanin poremetio je Drugi svjetski rat. Ipak, i u tim tegobnim vremenima kulturni život je prilično intenzivan. Na kabaret-

Zagrepčani su bili zaljubljeni u svoju dragu Cvjetičanku

skoj pozornici Dverce u Ilici 12 nastupa družina Grabancijaši. Sedmero Grabancijaša: Ruža Cvjetičanin, Margita Dubajić, Ljubiša Jovanović, Vlaho Paljetak, Alfred Grünhut, Dejan Dubajić i Jozo Laurenčić nasmijava do suza Zagrepčane.

U Malom kazalištu praižvedene su domaće operete *Pjesmom kroz život* Milana Asića (1942.) i *Čar mjesecine* Eduarda Gloza (1944.), a obnovljena je i Glazovska opereta *Tu je sreća* (1942.). U Velikom kazalištu obnovljene su Lehárove operete *Vesela udovica* i *Eva* (1941.) te *Ševa* i *Zemlja smiješka* (1944.), Ptičar K. Zeller (1941.), *Moja sestra i ja* R. Benatzkog (1942.), *Ples u operi* R. Heubergera (1943.) te *Šišmiš* J. Straussa, ml. (1944.).

Nepoželjna buržujaska sladunjavost

Za operetu, međuratnoj zagrebačkoj kazališnoj publici najdraži glazbeno-scenski oblik, u poraću nastaju teška vremena. Opereta vodi slušatelja u kraj lagodne bezbrižnosti i ne nameće mu neku složenost ili problematiku. Cilj joj je zabava, nasmijanost, dobro raspoloženje, koje uzdiže iznad tmurnosti svakidašnjice. Ta buržujaska sladunjavost nije djelovala dovoljno odgojno poslijeratnoj komunističkoj vlasti. Scenska raskoš operete, prinčevi, baruni, grofice i kneginje nisu više bili dobrodošli. Pri pokušaju obnove operete HNK postavlja *Svadbu u Malinovki* sovjetskoga skladatelja Borisa A. Aleksandrova (1947.), no bez većeg uspjeha.

Povratkom Ive Tijardovića u HNK i njegovim imenovanjem za intendanta (1945. – 1949.), obnovljena je 27. veljače 1948. godine njegova *Mala Floramye*. U razgovoru s Denisom Derkom, Ruža Cvjetičanin će se prisjetiti: "Za tu Floramye red je bio od Kazališne kavane do HNK. To je bila ludnica. On je kao intendant stvarno riskirao, i to je bila raskošna, bogata predstava s velikim baletom. No, tu je bio kraj." (*Zagrebački trg*, br. 7, 1995.)

Uz *Malu Floramye* obnovljene su operete *Mam'zelle Nitouche* F. Hervéa (1947.), *Šišmiš* J. Straussa (1952.) i *Tri djevojčice* F. Schuberta (1953.). Ipak, opereta neumitno gasne na daskama Velikoga kazališta.

U tom razdoblju Ruža Cvjetičanin nastupa i u manjim opernim ulogama, kao Esmeralda (B. Smetana, *Prodana nevjesta*), Frasquita (G. Bizet, *Carmen*), carević Fjodor (M. P. Musorgski, *Boris Godunov*), Musetta (G. Puccini, *La Bohème*), Lucietta (E. Wolf-Ferrari, *Četiri grubijana*), Pjevačica (I. Tijardović, *Dimnjaci uz Jadran*). ▶

Red ispred HNK za *Malu Floramye* 1948.

❧

**Skladatelj Ivo Tijardović
tražio je da naslovnicu
glasovirskog izdanja
njegove Male Floramye
iz 1952. krasi slika Ruže
Cvjetičanin, u raskošnom
kostimu Floramye**

❧

► **Gostovanja u inozemstvu**

Godine 1952. gostuje u Opernhaus u Grazu, u ulozi Rosalinde u Straussovu *Šišmišu* (među prvim je hrvatskim umjetnicima koji su nakon rata dobili putovnicu), a 1954. u Lübecku kao Fedora u Kálmánovoj *Cirkuskoj princezi*. Gostovala je još u Linzu, Gelsenkirchenu i Wiesbadenu. Bilo je mnogo poziva iz inozemstva, ali zbog djece i suprugove međunarodne karijere odlučila je ostati u Zagrebu.

Opereta seli u Komediju

Zagrebačko gradsko kazalište Komedija počinje djelovati 29. studenoga 1950. godine i već 23. prosinca izvodi Lehárovu *Zemlju smiješka*. Ovaj će glazbeno-scenski oblik, uz kasniji oblik mjuzikla (od 1960.) i rock-opere (od 1975.), postati zaštitnim znakom Komedije. Godine 1954. Ruža Cvjetičanin je kao gošća nastupila u Kálmánovoj *Marici*. Hrabriji Zagrepčani duhovito su izrazili svoje mišljenje o iznenadnom preimenovanju ove operete

**Kao princeza
Mi u Zemlji
smiješka**

dopisavši na kazališnim plakatima "drugarica". Čak je i *Narodni list* od 21. prosinca 1954. smatrao ovo preimenovanje nepotrebnim gubitkom "operetno-aristokratskog atributa u naslovu". Ruža Cvjetičanin tada je još imala stalni angažman u HNK-u, no, kad je glavno nacionalno kazalište ugasilo operetu, početkom rujna 1955. prešla je u Komediju, na nagovor tadašnjeg ravnatelja Ive Hergešića. U Komediji su djelovali izvršni solisti: Melita Kunc, Nada Sirišćević, Mirjana Dančuo, Lili Čaki, Slaven Smodlaka, Marijan Kunšt, Đani Šegina, Vlado Štefančić i dr.

U Komediji je Ruža Cvjetičanin ostvarila uloge Perine (I. Tijardović, *Splitski akvarel*, 1955.), Josephe Vogelhuber (R. Benatzky, *Kod bijelog konja*, 1955.), Maje Bilin (M. Maić, *Stvaramo reviju*, 1956.), Floramye (I. Tijardović, *Mala Floramye*, 1956.), Marice (S. Albini, *Trenk i njegovi panduri*, 1957.), Viktorije (P. Abraham, *Viktorija*, 1958.), Hanne Glawari (F. Lehár, *Vesela udovica*, 1959.), Bronislave (K. Millöcker, *Đak prosjak*, 1959.), grofice Marice (E. Kálmán, *Grofica Marica*, 1954.), Erlynne-Odette (P. Kreuder, *Lady iz Pariza*, 1967.) i Giuditte Grisi (F. Schubert, *Tri djevojčice*, 1967.).

Trijumfalni jubilej

Za ime Ruže Cvjetičanin vezan je još jedan presedan u hrvatskom kazališnom životu. Tri puta je slavila 30-godišnji jubilej. U razgovoru s Draženom Jakčinom prisjetit će se: "Kad sam 1964. godine slavila jubilej, HNK me pozvao da se jubilarna predstava i proslava održe u velikom teatru. Ja sam u to vrijeme bila članica Komedije i rijetkost je da vas drugi teatar pozove da u njemu slavite jubilej. To mi je bilo posebno drago jer sam u HNK bila član 24 godine. Sa mnom je nastupio ansambl kazališta Komedija, a davali smo *Kod bijelog konja*, također jednu od mojih dragih i velikih rola. Zanimanje za jubilej bilo je ogromno. Ne samo da su sva mjesta bila rasprodana nego su ljudi sjedili i na stepeničastim prolazima između redova. [...] Nakon dva dana, u istoj dvorani velikog teatra, imali smo reprizu jubileja i to je, koliko znam, jedinstven slučaj u našim kazališnim anama. A nakon izvjesnog vremena, imali smo isti jubilej i u Komediji pa sam ja tako bila trostruka jubilarika." (*Vikend*, br. 616, 1980.)

U mirovini

Kad je opereta i u Komediji ugašena, krajem 60-ih godina, osjećaj da nema više što pjevati potaknuo je Ružu Cvjetičanin na samovoljni, prijevremeni odlazak u mirovinu, tiho i bez velikih riječi. Bilo je to 31. ožujka 1969. godine. Nakon umirovljenja živjela je na relaciji Zagreb – Salzburg. Za svoj rad primila je malo nagrada. Godine 1971. dobila je Zahvalnicu Sindikalne podružnice HNK za dugogodišnji požrtvovni rad te Spomenicu stogodišnjice Opere HNK, a 1996. odlikovana je za osobite zasluge u kulturi Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

**Najzvonkija
radost Zagrepčana**

Danas Zagreb više ne njeguje žanr operete (kao što to čine Budimpešta i Beč, primjerice), iako su Zagrepčani desetljećima voljeli operetu, a posebno svoju ljubimicu, Ružu Cvjetičanin. Malo je bilo toliko voljenih umjetnika koji su bili toliko vezani za Zagreb. Voljeti Ružu Cvjetičanin zaista nije bilo teško: lijep glas i stas, govor i ples, profinjen modni ukus, uvijek besprijekorna frizura, a nadasve blistavo, vedro lice. Ako se s pravom kaže da je glazba zvonka radost, onda je Ruža Cvjetičanin, njihova draga Cvjetičanka, bila najzvonkija radost Zagrepčana u zlatnom dobu zagrebačke operete. Nadajmo se da će ova radost ponovno stići u naš grad kad Muzej grada Zagreba priredi izložbu svojoj primadoni. ❧